

mind teljesebbé, mind konkrétábbá válik, mindig újabb területeket hódít el a véletlentől, a törvények valószínűségi tartalma mindegyre növekszik és a történeti előrelátás mind biztosabb, mind határozottabb, mind kiterjedtebb lesz. És ha a tudomány fejlődése egyes törvények érvényességét korlátozza is, az által is csak tökéletesítésüket segíti elő.

BEN HEPBURN HAGYATÉKA

Irta: MÉLIUSZ N. JÓZSEF (Cluj)

...
aki tehát megtalálja e lapokat, olvassa el őket és vigye el őket a Szent Jeromos csapszékbe.

— Minden néger megmondja, hogy merre van.

Ott ösmernek engem

és tudják, hogy ki az a Ben Hepburn.

Oda járnak a barátaim:

a sánta Jim,

kinek szeméből verseim hallatára

oly' sokszor csordult ki könny.

És oda jár Mary is,

ki három évig szájalomból táplált.

És ott vannak a többiek is, mind barátom,

s becsületes munkás.

Adja át a megtaláló e lapokat nékik,

mert őrreájuk hagyom e verseket,

melyeket ők majd tovább adnak:

szájról-szájra, ajakról-ajakra,

amíg csak Haarlem

— ez az óriási vérző szív —

gyárok és hajók szirénáit is túlharsogva

a világba nem énekel, hogy:

ember a néger is,

az arab is, a zsidó is

és ember minden dolgozó és minden elnyomott,

és, hogy ez életben a lényeg az,

hogy ember légy és tudd, hogy mit akarsz!

Ezért:

az öklömet is őrreájuk hagyom!

*

Negyvenet mutat a hőmérő.

Talán mégis kibírom.

Nagyon szomjas vagyok.

Ceruzám alól elfutnak a zöld mezők

és pupillámban kinyílnak az égő napraforgók...

ÖNARCKÉP

Ifjú vagyok.

Ötvenhat kilós.

És nincsen rokonom.

Nyáron a strandon

— ahol lakom —

bordáimat bárki megszámolhatja.

A rend öre is csontjaimon tanul anatómiát.

Két éve lógok munka nélkül.

Részt vettem az éhség marsban,

pénzemért rekedtre ordítottam magam

és combomba golyót kaptam a Capitólium előtt.

A múlt télen, hogy Canadában jártam munka után
lefagyott fél fülem.

Tudok banjozni, kockázni, inni, kártyázni

— ha van munkám, természetesen dolgozni is —

és szeretem a nőket,

de azért mindennél többre becsülök egy furkósbotot,

mellyel bezúzhatok egy jókora kirakatot,

vagy fejbevághatok

egy zsirosnyakú yenkít.

Mert ifjú vagyok,

ötvenhat kilós,

proletár

és költő.

NYOMOR

Három napja nem láttál már egy falat kenyeret.

Hidak alatt alszol.

Piszkos vagy.

Lerongyolódtál.

Nem kerülhetsz szeretőd szeme elé.

Három napja nem láttál már egy falat kenyeret.

Nem tudod hová, merre.

A Hudsonba?

A Sing-Singbe?

Szédülsz.

Felhőkarcolók, felvonóhidak, országutak szédítéd

sebességgel keringenek szemed előtt.

Nem tudod hová, merre.

A Hudsonba?

A Sing-Singbe?

Már három napja nem ettél...

BIM-BAM

(Jimit meglincselték. — Gyűlöljük Amerikát.)

I.

Bim-bam...

kondul a Lincoln-templom harangja,

meglincselt négerek menyébéli dalkara dicséri az Urat.

Bim-bam...

Dicsérvétek az Urat, dicsérvétek,

szegény Jim testvériünk lelke útban van felétek.

Ó, szegény Jim!
Néked már véged van.
Elkékiült hulládat
csak a szél himbálja.
Bim-bam...
Jimit már csak a szél himbálja,
a lámpavason ide-oda.

Jim nem evett három napja.
Banánt lopott; felhúzták a lámpavasra.
Bim-bam. Bim-bam...
Banánt lopott.
Meglincseltek.
Felhúzták a lámpavasra,
mert nem evett három napja...

II.

Gyűlölnünk Amerika!
Gyűlölnünk mert szemeink elől elfeded a csillagokat
és gyilkos tempód acélszimfóniája gyászinduló osztályunk
feje fölött.

Jaj, mint a láva tör ki szívünkből a keserűség.
Jaj, hiába bimbamozik a Lincoln-templom harangja,
meglincsel Jiminknek kékiült hullája szemünkbe lobogva ég!
Ó, gyűlölnünk téged, utálunk Amerika!
mert bódító jelszavad a „szabadság“
— hazugság és csalás!

Mondd hát,
a dolgozónak mi marad itt más, mint éhenhalás?
— Ha még hozzá néger is, a linchhalál a ráadás.

Bim-bam. Bim-bam. Bim-bam...
Vészesen kondul a szívünk, verése bömböl.
A Lincoln-templom harangjának hangja mellette eltörpül,
mert gyűlölnünk Téged Amerika és egyetlen vágyunk: a
szabadság.

MOZIBAN

Tam. Tam. Tatam.
Tam. Tam. Tatam.
Pereg a film. Pereg a film.
Most látlak először Afrika.
Mint a Niagara,
úgy zuhog bennem a vágy a Kongó után...
De lyukas a zsebem
és kihullott belőle utolsó öt centem is.
...Ha nem szán meg Mary
nem lesz ma vacsorám.

Tam. Tam. Tatam.
Tam. Tam. Tatam.
Pereg a film. Pereg a film.
Most látlak először Afrika.
Mint a Niagara,

úgy zuhog bennem a vágy a dzsungel után..
szomszédnőm combján
végig fut az ujjam.
...Holnap a dokkok közt nézek munka után.

Tam. Tam. Tatam.
Pereg a film, pereg...
Most látlak először Afrika.
Mint a Niagara,
úgy zuhog bennem a vágy a trópus után.
Huszonkét éves vagyok,
éhes.
Mire hát a vágy,
a romantika?
— Tévedés volt:
elérzékenyedtem.

...Semmi közöm hozzád Afrika!

TANULD MEG, BEN

Hiába voltál életedben jó fiú, Ben.
Hiába pártoltad a sarki nőket.
Hiába bujtattál el gonosztevőket.
Hiába adtad oda utolsó cented is.
E társadalom hálát nem ösmer.

Étlen-szomjan kódorogsz már három napja
és falatját nem osztja meg veled senkisé.
Hidak és kapuk alatt alszol
és hajlékát nem osztja meg veled senki sem.

Talán akadna...
de, aki adna, az nem adhat, mert nincs neki,
aki meg adhat, azért nem ad, mert van neki.

Igy hát tanuld meg öregem,
hogy hiába voltál életedben jó fiú,
mert önző az ember és gonosz,
akinek meg szíve van:
— annak régen rossz.

POST SCRIPTUM:

Szíve csak addig van az embernek, míg vagyona nincs.

ESIK AZ ESŐ

Esik az eső.
Sikolts, ríjj, zokogj, Óceán.
New-York expresszionista vastraverzei egymáson átsivitanak.
És én itt állok.
Letisztultan.
A legmagasabb building tetején.

Csont és bőr vagyok.
Ruhátlan, kifosztott, vértelen senki.

Fekete arcomon csorog a könny
 és idegeimben a lebűncselt őserdő tombol.
 Szememben tótágast áll a Szabadságszobor.
 Fáklyája régen kialudt...
 Csak a dzsungелеk égnek még.
 De hiába...

A világot eltemeti kiömlő szolgavérem.
 Süket síneken
 hiába száguldanak az expresszek,
 hiába menekülnek a Wall-Street, urai
 az átok,
 a bosszú
 a vér
 kiömlő, egyre ömlő, szolga vérem,
 kiszívott
 égető embervérem
 utóléri őket
 és torkukat harapja át,

hogy mint a Számum üvöltjön bennem
 HURRAT
 Afrika
 zokogó özanyám!

LOUISIANA SZERETLEK

Jaj de fekete a szemed, Louisiána.
 Kondor a hajad, mint őserdei inda.
 Fogad fehér mint a kagyló béle.
 Bőröd bársonyos és barnasága szédít.
 Kezeid a surolástól durvák.
 Két hegyes melled mint két bronz-torony.
 Combjaid kerekék és rajtuk a délöv napja lángol.
 Jaj nagyon szeretlek, Louisiána.

Ha ősz gazdád a hét végén a birtokára rándul
 tollas ágyban hálunk mi is...
 és jaj nagyon szeretjük egymást, Louisiána!

Gyermekünket elhajtottuk
 s e nagy gondnak most már vége.
 — Te mégis bánkódsz érte?
 Jaj de szeretlek, Louisiána és fáj a nyomoruság.
 Combjaid kerekék és rajtuk a délöv napja lángol.

Verseimet ugyan nem érted Te meg,
 de oly gyönyörűen dalolod a bluest,
 hogy meghasad belé a szívem is
 és véled együtt sírok én is.

Jaj nagyon szeretlek, Louisiána.
 Combjaid kerekék, vadit bőröd barnasága
 és sajnálom a gyermekünket.

FALI FELIRAT

Ezek a sorok Haarlemben a St. James csapszék falán olvashatók, ahova 1930. XII. 5-én, egy szombaton este irtam fel őket.

*E helyen üldögélt könnyezőn
Ben Hepburn néger munkás és költő,
kit cimborái
béréből kockán kiforgattak
és akinek szeretőjét elrabolták
fehér gangsterek.*

*Te, ki e csapszék falán
olvasod irásom
Ben Hepburnt ne szánd meg,
mert még fiatal ő
és hisz abban, hogy eljő
a fizetés órája.*

Amen.

OSWALD SPENGLER VAGY AZ IMPERIALIZMUS FILOZÓFIÁJA

Irta: GYÖRKÖS FERENC (Budapest)

Spengler, vagy a Oswald Spengler népszerűségét az Untergang des kritika kritikája Abendlandes c. művének köszönheti, melyben történeti adatok tömegével, különböző kulturák és civilizációk sorsának összehasonlításával történetbölcseleti síkba emelte az 1920–22-es idők polgárságának világvégi életérzését. A könyv háttéréből kétségtelenül előrenyult a világ megváltozásának kísértete: az ebben rejlő pozitív, építő erőket azonban Spengler nem ismerte, nem akarta ismerni, — a polgárság alkouya számára a nyugatnak, a kulturának, az életnek a végét jelenti szükségszerűen. Nem véletlen, hogy Spengler új könyvének címe (Jahre der Entscheidung) már nem defetisztikus, nem rezignált. A cím — A Döntés Évei — azt jelenti, hogy még van remény, nem vesztett el minden, a polgárság-nyugat-kultúra pusztulása nem biztos. Spengler, akinek „tudományossága” már első könyvében is nem az anyag pozitív elemzésén, az összefüggéseknek az anyagból való kivizsgálásán nyugodott, hanem egy akkor dekadens és pesszimista életérzés mindenáron való alátámasztását célozta — hű maradt önmagához; maradt ami volt: az uralkodó osztály, a nagypolgárság tükre. Nem ő változott, hanem a polgárság hangulata és életérzése. Ennek a hangulatváltozásnak okát természetesen nem nehéz felderíteni és maga Spengler sem titkolja: „Senkise nem kívánhatta jobban ez év (1933) nemzeti forradalmát, mint én” — mondja már a bevezetésben (és — mert Spengler nagyon kényes a részletekre, — Hitler forradalmát az annyira gyűlölt „Revolution” szóval nem „piszkolja” be, viszont annak ami: ellenforradalomnak nem nevezheti, marad tehát az előkelő „Umwälzung“...) végre megmondhatja, hogy a 18-as német forradalom piszkos volt, hogy reméli, minden sora hozzájárult a weimari rezsim megbuktatásához és a lehető legnagyobb dicsérettel illeti Hitlerék tettét: „ez keresztül-kasul porosz volt, mint az 1914-es felkelés...” Tehát dicsér és elismer. Da